

UDOMITELJSKE I ADOPTIVNE OBITELJI

Horvat, Izidora

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:305050>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

PREDMET: Partnerstvo vrtića, obitelji i škole

IZIDORA HORVAT
ZAVRŠNI RAD

UDOMITELJSKE I ADOPTIVNE OBITELJI

Čakovec, rujan 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ (Čakovec)

PREDMET: Partnerstvo vrtića, obitelji i škole

ZAVRŠNI RAD

Kandidat: Izidora Horvat

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Udomiteljske i adoptivne obitelji

MENTOR: prof. Adrijana Višnjić Jevtić, predavač

Čakovec, rujan 2017.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	3
SAŽETAK.....	5
SUMMARY	6
UVOD	7
1. Obitelji i važnost obitelji za dječji razvoj.....	8
2. Pravna osnova izdvajanja djece iz primarnog obiteljskog okruženja	9
2.1. Obiteljski zakon	9
2.1.1. Mjere kojima se prevenira izdvajanje djeteta iz vlastite obitelji.....	10
2.1.2. Mjere stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu.....	10
2.1.3. Mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem roditeljske skrbi.....	11
2.1.4. Mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta u nadležnosti suda....	11
2.2. Zakon o socijalnoj skrbi.....	13
3. Udomiteljstvo	15
3.1. Zakon o udomiteljstvu	15
3.1.1. Uvjeti za obavljanje udomiteljstva.....	16
3.1.2. Broj i vrste korisnika udomiteljstva	17
3.1.3. Izdavanje dozvola za obavljanje udomiteljstva i Udomiteljski ugovor ..	17
3.1.4. Obaveze i prava udomitelja.....	18
3.1.5. Obaveze i prava udomljenika.....	19

3.2. Važnost obitelji za razvoj djece u udomiteljstvu	20
4. Posvojenje	21
4.1. Potrebni uvjeti za zasnivanje posvojenja	21
4.1.1. Potrebni uvjeti za zasnivanje posvojenja na strani posvojenika	21
4.1.2. Potrebni uvjeti za zasnivanje posvojenja na strani posvojitelja	22
4.2. Postupak posvojenja.....	22
4.2.1. Pokretanje postupka posvojenja.....	22
4.2.2. Mišljenje o podobnosti i prikladnosti potencijalnih posvojitelja	23
4.2.3. Zasnivanje posvojenja i stručna pomoć i potpora nakon zasnivanja posvojenja.....	24
4.3. Međunarodno posvojenje.....	25
4.3.1. Međunarodna konvencija o posvojenju i propisi koji određuju međudržavno posvojenje u RH	25
4.3.2. Postupak posvojenja iz inozemstva.....	26
4.3.3. Formaliziranje međunarodnog posvojenja i prava koja proistječu iz međunarodnog posvojenja.....	28
5. Iskustva i potrebe posvojiteljskih obitelji.....	28
ZAKLJUČAK	31
LITERATURA.....	32
BIOGRAFIJA.....	35

SAŽETAK

Obitelj je ta koja je u svakom svojem obliku jedino prirodno okruženje za zaštitu, egzistenciju i razvoj djeteta. Toplina i privrženost koje čine obiteljsku svakodnevicu pružaju podršku i osjećaj pripadnosti koji su svakom djetetu prijeko potrebni. Usprkos toj činjenici, mnoga se djeca iz različitih razloga izdvajaju iz svojih obitelji. Cilj ovog rada je detaljnije pojasniti zakonske propise i procese koji se odvijaju tijekom izdvajanja djeteta iz vlastite obitelji, pojasniti kriterije prema kojima se donose mjere obiteljsko-pravne zaštite te čitatelju približiti tematiku udomiteljstva i posvojenja kroz objašnjenje postupaka kroz koje nastaju udomiteljske i posvojiteljske obitelji. Također, ovaj rad se bavi temom važnosti obiteljskog okruženja za razvoj djeteta, postupcima određivanja pogodnih udomiteljskih obitelji i važnostima udomiteljskih obitelji za dječji razvoj. Isto tako, bavi se temom iskustava i poteškoća posvojitelja i posvojenika tijekom i nakon procesa posvojenja.

KLJUČNE RIJEČI: obitelj, udomiteljstvo, posvojenje, djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, međunarodno posvojenje

SUMMARY

Family is the one which in its every form is the only natural environment for protection, existence and development of a child. Warmth and affection which make the everyday life of a family offer support and a feeling of belonging that are of most importance to a child. Despite these facts and due to many different reasons, many children are being separated from their families. The purpose of this paper is to explain in detail the laws and processes behind the separation of a child from its family, to explain the criteria according to which measures of family legal protection are being enacted and to make the reader understand the subject of foster care and adoption. Also, this paper deals with the subject of the importance of family environment for a child's development, the processes of determining the suitable foster families and the importance of foster families for a child's development, as well as the subjects of experiences and difficulties potential adoptive parents and adoptees endure during and after the process of adoption.

KEY WORDS: family, foster care, adoption, children without proper parental care, international adoption

UVOD

Obitelj je najprirodnije okruženje za dijete. Dijete se izdvaja iz obitelji samo iz opravdanih razloga i jedino odlukom nadležnog tijela. Naravno, takve oštre mjere se prvenstveno pokušavaju prevenirati kroz upozorenja koja roditeljima ukazuju na pogreške i propuste u skrbi i odgoju djeteta. (čl. 134 Obiteljskog zakona) Pomoću mjera prevencije djetetu se omogućuje ostanak unutar svoje obitelji te se štiti djetetov najbolji interes (Žic Grgat, Jelavić, 2005.).

Skrb izvan vlastite obitelji osigurava se djeci koja nemaju odgovarajući pristup roditeljskoj skrbi, djeci i mladim punoljetnicima s poremećajima u ponašanju, djeci čiji roditelji iz medicinskih razloga, neriješenog stambenog pitanja ili radi nekih drugih životnih okolnosti nisu u stanju privremeno ili trajno voditi brigu o djetetu, djeci žrtvama obiteljskog nasilja te djeci s tjelesnim ili mentalnim poteškoćama. Država je obavezna osigurati zamjensku skrb navedenim skupinama djece te tu obavezu određuje Ustav Republike Hrvatske i Konvencija o pravima djeteta koja je najviši međunarodni dokument posvećen djeci. Zamjenska skrb osigurava se smještajem djeteta u ustanovu socijalne skrbi ili smještajem u udomiteljsku obitelj (Žic Grgat, Jelavić, 2005.).

U slučaju da su biološki roditelji djeteta trajno lišeni roditeljske skrbi i da je to u skladu s dobrobiti djeteta, ono se daje na posvojenje. Posvojenje je oblik obiteljsko-pravnog zbrinjavanja djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi te se posvojenjem ostvaruje trajan odnos između roditelja i djeteta. Posvojitelji postupkom posvojenja stječu roditeljsku skrb nad djetetom te se stvara neraskidivo srodstvo između posvojenika i posvojitelja (MSPM, 2017.¹).

Prema podacima Žic Grgat i Jelavić iz 2005. u domove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi bilo je smješteno tisuću petsto pedeset i osam djece, a u udomiteljskim obiteljima nalazilo se tisuću i devetsto djece. Od tada, došlo je do značajnog napretka u broju djece smještene u zamjensku skrb. Unatoč tome, velik broj djece u Hrvatskoj još se uvijek nalazi u institucijama na više mjeseci, pa i godina.

¹ <http://www.mspm.hr/djelokrug-aktivnosti/podrska-obitelji/posvojenje/258>

Nakon lišavanja bioloških roditelja djeteta njihove roditeljske skrbi, djeca se daju na posvajanje. U Republici Hrvatskoj, postupak posvojenja je jedan dugotrajan i zahtjevan proces. Nakon procesa procjene i evaluacije posvojitelja i njihovih roditeljskih sposobnosti, potencijalni posvojitelji jako dugo čekaju na administrativni postupak iz različitih razloga (nedostatak rokova, neorganiziranost nadležne institucije i slično) što negativno utječe na djetetovo vrijeme provedeno unutar ustanove ili unutar privremene udomiteljske obitelji (Kralj i sur., 2014.).

1. Obitelji i važnost obitelji za dječji razvoj

Obitelj i obiteljsko funkcioniranje su od velikog utjecaja na emocionalni i socijalni razvoj djece. Obiteljsko okruženje omogućuje zadovoljenje osnovnih potreba svih članova obitelji, odnosno potreba za zdravljem, stanovanjem, prehranom i emocionalnom podrškom. Također, jedna jako važna uloga obitelji je odgoj i briga za dijete. Kvalitetno obiteljsko okruženje je jedan od najvećih uvjeta za dobar razvoj i odgoj djeteta. Prva emocionalna veza koju dijete uspostavlja je ona sa svojim roditeljima i užom obitelji te mu je obitelj glavni izvor socijalizacije sve do jaslica i vrtića. Isto tako, prve moralne vrijednosti koje dijete poprima usađuju mu upravo roditelji (Brajša-Žganec i sur., 2005.a).

Prema Bronfenbrenneru, začetniku teorije ekološkog pristupa razvoju djeteta, razlikujemo četiri razine okolinskih utjecaja na djetetov razvoj, a to su mikrosustav, mezosustav, egzosustav i makrosustav. Obiteljsko okruženje spada u mikrosustav, odnosno u prvu razinu okoline koja mu je najbliža i ima svakodnevni utjecaj na djetetov razvoj, uključujući odnose s roditeljima, užom obitelji i bliskim osobama, vršnjacima i odgajateljima. Socijalni i emocionalni razvoj djeteta uvelike ovisi o roditeljima i njihovim roditeljskim stilovima, ponašanju, ukazanoj skrbi, brizi i postupcima. Roditeljski utjecaj može biti pozitivan i negativan te može ostaviti posljedice na djetetov razvoj te dugoročno ostaviti posljedice na djetetovoj psihi i emocionalnim i socijalnim sposobnostima. Roditeljske kompetencije ovise o osobinama ličnosti, temperamentu, psihološkom zdravlju, znanju i stavovima roditelja, a kvalitetno obiteljsko okruženje ovisi o roditeljskim kompetencijama te o odnosima među članovima obitelji, obiteljskoj podršci i usklađenosti roditeljske i radne uloge (Brajša-Žganec i sur., 2005.a).

Često su upravo manjak roditeljskih kompetencija i nekvalitetno obiteljsko okruženje koji nisu u skladu s djetetovom dobrobiti razlog za izdvajanje djeteta iz obitelji.

2. Pravna osnova izdvajanja djece iz primarnog obiteljskog okruženja

Prema Žižak (2009.) ukoliko djeca nemaju odgovarajuće njegujuće obiteljsko okruženje, nemaju niti odgovarajuće uvjete za kvalitetan rast i razvoj. U slučaju da ne postoji mogućnost kvalitetnih uvjeta života unutar primarne obiteljske zajednice, tada je nadležno tijelo primorano izdvojiti dijete iz obitelji za njegovo dobro. Postoje određeni pravni osnovi na temelju kojih se provodi izdvajanje djeteta iz primarnog obiteljskog okruženja, a to su Obiteljski zakon i Zakon o socijalnoj skrbi.

2.1. Obiteljski zakon

Jedan od važnijih članaka iz Obiteljskog zakona, a koji je direktno povezan s izdvajanjem djece iz obitelji je članak 132. koji kaže da je "svatko dužan obavijestiti centar za socijalnu skrb o kršenju djetetovih prava, a posebice o svim oblicima tjelesnog ili duševnog nasilja, spolne zloporabe, zanemarivanja ili nehajnog postupanja, zlostavljanja ili izrabljivanja djeteta." (čl. 132, Obiteljski zakon NN 103/15). Ovim člankom se obavezuje sve pojedince i institucije da prijave centru za socijalnu skrb svako potencijalno negativno ponašanje i postupke roditelja ili drugih pojedinaca za koje sumnjaju da krše djetetova prava i ugrožavaju djetetovu dobrobit. Unatoč ovoj odredbi koja je obavezujuća za svakog pojedinca koji posjeduje neka saznanja o mogućem kršenju dječjih prava, rijetko kada se na taj način dobivaju prijave za potencijalno kršenje dječjih prava. Većina prijava, ako ih ima, su anonimne. Ovakva stvarnost navodi na zaključak da je svijest društva o kršenju dječjih prava niska te da pojedinci, ali i institucije ne pridaju dovoljnu važnost situacijama u kojim se očituje kršenje dječjih prava. Obaveza i dužnost Centra za socijalnu skrb je reagirati na svaku podnesenu prijavu o mogućem kršenju dječjih prava te u skladu s protokolom evaluirati slučaj te utvrditi istinitost prijave. U slučaju da se ispostavi da je prijava istinita i da je došlo do kršenja dječjih prava, evaluira se težina povrede prava te ispostavlja adekvatna mjera obiteljsko-pravne zaštite. Ovisno o stupnju povrede dječjeg prava, razlikujemo više vrsta obiteljsko-pravnih mjera (Žic Grgat, Jelavić, 2005.).

2.1.1. Mjere kojima se prevenira izdvajanje djeteta iz vlastite obitelji

U namjeri da se smanji učestalost izdvajanja djeteta iz obiteljskog doma, za blaže povrede dječjih prava postoje i blaže mjere obiteljskopravne zaštite koje osiguravaju djetetov ostanak unutar obiteljske zajednice i istovremeno pripomažu boljitku roditeljske skrbi. Za djetetovu dobrobit od velike je važnosti rast i razvoj unutar obitelji i pod roditeljskom skrbi. Stoga, mjere kojima se prevenira izdvajanje djeteta iz vlastite obitelji osiguravaju savjetovanje, upozorenje da se ne ponavljaju pogreške u skrbi i odgoju djeteta te praćenje ponašanja roditelja kako bi se na vrijeme prepoznali znakovi ponovnog kršenja prava. Ove mjere izriče centar za socijalnu skrb i brine se o njihovom provođenju (Žic Grgat, Jelavić, 2005.).

2.1.2. Mjere stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu

Prema članku 140. Obiteljskog zakona, ukoliko se utvrdi da roditelji nisu sposobni samostalno izvršavati roditeljsku skrb u potpunosti ili djelomično čega je posljedica ugroženost djetetovog razvoja, tada se izriče mjera stručne pomoći i potpore u ostvarivanju skrbi o djetetu. Navedena mjera se izriče samo ako djetetovo zdravlje i život nisu ugroženi. Prilikom izricanja mjere izjašnjava se svrha izricanja mjere, trajanje mjere, osoba koja ima ulogu voditelja mjere te se izriče upozorenje o pravnim posljedicama nepoštivanja i nesuradnje tijekom provođenja mjere. U roku od 30 dana nakon izricanja mjere, iznosi se individualizirani plan i program provođenja mjere koji je postignut u suradnji centra za socijalnu skrb te roditelja i djeteta. Uobičajeno vremensko trajanje mjere je od 6 mjeseci do godinu dana te se uz opravdan razlog može produljiti.

Uloga voditelja mjere je da redovito posjećuje obitelj te provodi dogovoreno pružanje pomoći i potpore roditeljima i djetetu te da mjesečno dostavlja izvješće o provedbi mjere Centru za socijalnu skrb (CZSS). Petnaest dana prije isteka roka mjere, voditelj mjere centru za socijalnu skrb dostavlja konačno izvješće o uspješnosti provedene mjere. Ukoliko se ispostavi da roditelji nisu pokazali spremnost na suradnju s voditeljem mjere ili ako konačno izvješće ne pokaže napredak u odnosu na prije provođenja mjere tada CZSS predlaže izricanje druge mjere zaštite prava i dobrobiti djeteta. U slučaju da je provođenje mjere bilo uspješno i završno je izvješće pokazalo napredak, CZSS je dužan prije isteka godine dana od prestanka

mjere evaluirati i preispitati obiteljsko stanje i o tome dostaviti izvješće. (čl. 143, Obiteljski zakon)

2.1.3. Mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem roditeljske skrbi

Ako je djetetov razvoj u obitelji ozbiljno ugrožen, ali nisu ugroženi njegov život i zdravlje i roditelji su spremni na suradnju i sposobni u kratkom roku ispraviti svoje ponašanje koje krši djetetova prava te su spremni primijeniti svaku uputu i dopustiti nesmetan nadzor nad skrbi o djetetu tada se izriče mjera intenzivne stručne pomoći i nadzora nad ostvarivanjem skrbi o djetetu. Ovu mjeru provode stručni djelatnici centra za socijalnu skrb ili druge stručne osobe koje CZSS ovlasti kao voditelje mjere. Mjera se provodi kroz učestalije posjete i pojačanu pomoć voditelja stručnjaka. Mjera intenzivne stručne pomoći traje kraće od mjere stručne pomoći i potpore, odnosno traje tri do šest mjeseci. Mogu se izricati višekratno ako se pokažu pozitivni pomaci u napretku, no može trajati uzastopce najdulje do godinu dana (čl.145-148 Obiteljskog zakona).

2.1.4. Mjere za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta u nadležnosti suda

Prema članku 149. Obiteljskog zakona, u nadležnosti suda je određivanje mjera zaštite prava i dobrobiti djeteta koje uključuju privremeno povjeravanje djeteta ustanovi socijalne skrbi, udomiteljskoj obitelji ili drugoj osobi, zabranu prilaska djetetu, lišavanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanja svakodnevne skrbi djeteta drugoj osobi, ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji te povjeravanje skrbi o djetetu s poremećajima u ponašanju radi pomoći u odgoju ustanovi socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji. Također, sud može izreći mjeru lišavanja prava na roditeljsku skrb.

Sukladno članku 150. Obiteljskog zakona, privremeno povjeravanje djeteta ustanovi socijalne skrbi, udomiteljskoj obitelji ili drugoj osobi provodi se u slučajevima kada je dijete prethodno žurno izdvojeno iz obitelji ili kada se utvrdi da su djetetovi život i zdravlje ugroženi, a u tijeku je procjena obiteljskih prilika i planiranje druge obiteljsko-pravne mjere zaštite. Nakon podnesenog prijedloga za privremeno povjeravanje djeteta, sud donosi odluku

o smještaju, trajanju (najviše do trideset dana), ostvarivanju osobnih odnosa s djetetom te eventualnoj zabrani ostvarivanja odnosa (čl. 152-154., Obiteljski zakon).

Prilikom provođenja ove mjere roditelji imaju sve dužnosti i prava u ostvarivanju roditeljske skrbi nad djetetom, ali nemaju pravo stanovanja s djetetom i na s time povezanu svakodnevnu skrb (čl. 153, Obiteljski zakon).

Oduzimanje prava na stanovanje s djetetom i povjeravanje svakodnevne skrbi o djetetu drugoj osobi, udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi provodi se kada je djetetu ugroženo zdravlje, život i razvoj i ukoliko se nakon prethodno provedenih mjera nije dogodio napredak. Mjera se izriče na trajanje do godinu dana i može se produljiti na najduže još godinu dana. Nakon toga se pokreće postupak nadomještanja pristanka za posvajanje djeteta, odnosno postupak lišavanja roditeljske skrbi i imenovanja novog skrbnika. Također, sud može mjeru ukinuti prije isteka određenog roka ako centar za socijalnu skrb utvrdi da više nema razloga za nastavak provođenja mjere (čl. 155, Obiteljski zakon).

Prema članku 164. Obiteljskog zakona, kada se radi o povjeravanju djeteta s problemima u ponašanju radi pomoći u odgoju, tada se dijete povjerava udomiteljskoj obitelji ili ustanovi socijalne skrbi. Pretpostavke za provođenje ove mjere su djetetovo ponašanje koje ozbiljno ugrožava njegova prava i interese, kao i prava i interese članova obitelji ili drugih osoba te slučajevi gdje roditelji nisu u mogućnosti ispravno odgajati dijete ili u većoj mjeri zanemaruju svoje roditeljske dužnosti vezane za odgoj djeteta. Također, ova mjera se izriče kada niti jedna prethodno provedena blaža mjera nije urodila plodom.

Prethodno izricanju mjere i donošenju rješenja, sudskom odredbom dijete se može uputiti na uključenje u daljnji multidisciplinarni dijagnostički postupak u svrhu donošenja dodatnih eventualno potrebnih mjera. Nakon provedenog dijagnostičkog postupka i ovisno o ishodu, sud može odrediti uputu djetetu da se uključi u liječenje, odnosno da se uključi u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe (stavak 4 i 5, čl. 166 Obiteljskog zakona). Mjera se izriče na vremensko trajanje do jedne godine te se može po potrebi produljiti (čl. 167).

U skladu s člankom 172. Obiteljskog zakona, mjeru lišavanja prava na roditeljsku skrb izriče sud na prijedlog Centra za socijalnu skrb ili na zahtjev drugog roditelja, djeteta ili suda po službenoj dužnosti. Lišavanje roditeljske skrbi je najrigoroznija mjera obiteljsko-pravne

zaštite, a izriče se kada roditelj grubo krši ili zlorabljuje svoje pravo na roditeljsku skrb. Prema Žic Grgat i Jelavić (2005) to podrazumijeva velika kršenja dječjih prava kao što su psihičko ili fizičko zlostavljanje djeteta, seksualno zlostavljanje, prisiljavanje djeteta na rad, nebriga za djetetovo konzumiranje alkohola i droga, napuštanje djeteta, nebriga duža od tri mjeseca o djetetu s kojim ne živi, manjak osiguravanja uvjeta za zajednički život s djetetom u roku od godinu dana, bez opravdanog razloga, ne pridržavanje mjera koje su mu bile izrečene od strane nadležnog tijela ili neku drugu vrstu grubog kršenja djetetovih prava koja nije navedena.

Lišavanjem prava na roditeljsku skrb roditelj gubi sva prava prema djetetu, ali i dalje ima obvezu uzdržavanja djeteta te mogućnost održavanja odnosa s djetetom, sukladno odredbama Obiteljskog zakona. Pravo na ostvarivanje osobnih odnosa s djetetom i dužnost uzdržavanja djeteta prestaju s posvojenjem (čl. 175 Obiteljskog zakona).

Roditelj koji je izgubio pravo na roditeljsku skrb može povratiti svoje pravo pravomoćnom odlukom suda ukoliko su se prepreke i razlozi zbog kojih je došlo do lišavanja otklone i ako dijete nije u međuvremenu posvojeno (čl. 176). U 2004. godini bila su pokrenuta 152 postupka lišavanja roditeljske skrb, no samo u tri slučaja pokrenut je postupak vraćanja prava na roditeljsku skrb (Žic Grgat, Jelavić, 2005.).

2.2. Zakon o socijalnoj skrbi

Prema Zakonu o socijalnoj skrbi (čl. 127), usluge centra za socijalnu skrb uključuju davanje podataka o obiteljskim prilikama te prijedloge i mišljenja u sudskim postupcima koji se odnose na obiteljskopravnu zaštitu. Kao umješac² ili stranka sudjeluje u sudskim postupcima kada se radi o zaštiti dobrobiti i osobnih interesa djece ili drugih članova obitelji koji se nisu sposobni sami brinuti o sebi i štiti svoje interese. Centar za socijalnu skrb također izdaje potvrde za dozvolu obavljanja udomiteljstva te nadzire obavljanje udomiteljstva i vodi registar o izdanim dozvolama, smještenih korisnika i udomiteljskih obitelji. Isto tako, CZSS provodi obiteljskopravne mjere zaštite kao što su mjere prevencije izdvajanja djeteta iz obitelji, mjere pomoći i savjetovanja roditelja u obavljanju roditeljske skrbi, mjere intenzivne

² *prav.* onaj koji se zbog vlastitog pravnog interesa tijekom parnice pridružio jednoj stranci

pomoći i nadzora nad obavljanjem roditeljske skrbi te provodi odgojne mjere nad djecom s problemima u ponašanju.

U skladu s člankom 75. zakona o socijalnoj skrbi, centar za socijalnu skrb također pruža i socijalne usluge. U socijalne usluge ubrajamo sve aktivnosti, mjere i programe koji su namijenjeni prevenciji, prepoznavanju i rješavanju poteškoća pojedinaca i obitelji te im unaprjeđuju kvalitetu života unutar zajednice. Po zakonu o socijalnoj skrbi, socijalne usluge su prva socijalna usluga (informiranje, prepoznavanje i inicijalna procjena), pomaganje i savjetovanje, psihosocijalna potpora, pomoć u kući, rana intervencija, pomoć i potpora pri integraciji u redovne programe odgoja i obrazovanja, smještaj, boravak i organizirano stanovanje. Sve navedene usluge osim smještaja ubrajaju se pod izvaninstitucijsku skrb.

U skladu s člankom 87. ZOSS³ smještaj je usluga skrbi u koju spadaju usluge stanovanja, prehrane, zdravstvene skrbi, njege, prehrane, odgoja i obrazovanja, psihosocijalne rehabilitacije i druge usluge ovisno o potrebama korisnika. Prema ZOSS razlikujemo privremeni i dugotrajni smještaj, a uslugu smještaja mogu pružati domovi socijalne skrbi, centar za pružanje usluga u zajednici ili neka druga fizička osoba koja ima dozvolu za obavljanje usluge smještaja.

Djeci, osobito djeci mlađoj od sedam godina CZSS osigurava smještaj u udomiteljskoj obitelji. Ovisno o broju slobodnih mjesta, može se dogoditi da oblik smještaja u udomiteljskoj obitelji nije moguć. Tada CZSS osigurava smještaj u nekom od drugih dostupnih oblika smještaja koji može trajati najduže šest mjeseci. Mlađa djeca kojoj je potrebna zamjenska obitelj, smještaju se u udomiteljske obitelji gdje im je osigurana nova figura privrženosti. U udomiteljske obitelji također se smještaju lakše traumatizirana djeca te djeca čiji obiteljski odnosi su trajnije narušeni. U domovima obiteljskog tipa smještaj se pruža u situacijama kada je potreban zajednički smještaj braće i sestara te kada se radi o zlostavljanoj djeci, koja su jače traumatizirana i koja su duže boravila u skrbi. Smještaj u domu za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi dobar je izbor za djecu koja su neuspješnija u školi, za stariju djecu i adolescente i za djecu koja nemaju potrebu za zamjenskom obitelji jer su već razvila privrženost prema svojim biološkim roditeljima (Ajduković i sur., 2005.).

³ Zakon o socijalnoj skrbi

3. Udomiteljstvo

3.1. Zakon o udomiteljstvu

Zakonom o udomiteljstvu određuju se dužnosti i odgovornosti Centra za socijalnu skrb u izdavanju, oduzimanju i obnavljanju dozvola za obavljanje udomiteljskih usluga te druge obaveze vezane uz obavljanje udomiteljstva. Također, uređuju se uvjeti potrebni za izdavanje dozvole za udomiteljstvo koje potencijalni udomitelji moraju ispunjavati, način na koji će se obavljati usluga udomiteljstva te sve druge stavke koje su obaveze Centra za socijalnu skrb, a nisu uređene Zakonom o socijalnoj skrbi (Čl. 1. Zakona o udomiteljstvu).

Prema prvom stavku drugog članka Zakona o udomiteljstvu, pojam udomiteljstva definira se kao „oblik skrbi izvan vlastite obitelji kojim se djetetu ili odrasloj osobi osigurava smještaj i skrb u udomiteljskoj obitelji“. Postoje četiri osnovna načela udomiteljstva koja Zakon o udomiteljstvu priznaje i provodi. To su načelo obiteljskog okruženja koje osigurava korisniku udomiteljstva poticajno obiteljsko okruženje u kojem dobiva osnovnu i specifičnu skrb i potporu te postaje ravnopravan član obitelji u koju je smješten. Načelo održivosti socijalnih veza osigurava smještaj korisnika unutar lokalne zajednice u svrhu održavanja postojećih obiteljskih i socijalnih veza osim u slučaju da to nije u skladu s korisnikovom dobrobiti ili ako nema slobodnih udomiteljskih obitelji na tom području. Prema načelu uključenosti, korisnik udomiteljstva aktivno sudjeluje u ispunjavanju svojih potreba, a te potrebe mu se osiguravaju kroz suradnju lokalnih pružatelja usluga. Četvrto načelo udomiteljstva je načelo najboljeg interesa korisnika koji obvezuje da se prilikom procjene uvjeta i okolnosti potencijalne udomiteljske obitelji vodi najboljim interesom korisnika i njegovim potrebama (Članak 3., stavci 1-4, Zakon o udomiteljstvu).

Prema potrebama korisnika razlikujemo četiri vrste udomiteljstva, a to su tradicionalno udomiteljstvo, specijalizirano udomiteljstvo, hitno udomiteljstvo te povremeno udomiteljstvo. (Čl. 8, Zakon o udomiteljstvu).

Tradicionalno udomiteljstvo odnosi se na vrstu udomiteljstva kod kojeg se usluge skrbi pružaju djetetu ili mlađoj punoljetnoj osobi koji nemaju odgovarajuću roditeljsku skrb i čiji mentalni i fizički razvoj i nivo funkcioniranja ne pokazuju značajnije odstupanje od

uobičajenog. Specijalizirano udomiteljstvo je vrsta udomiteljstva kojim se djetetu osiguravaju specijalizirani oblici skrbi, zadovoljavanje njegovih osnovnih i dodatnih potreba koje su posljedica djetetovog psihofizičkog odstupanja od razvoja djeteta iste dobi ili posljedica većih problema u ponašanju, težih bolesti ili invaliditeta. U ovoj vrsti udomiteljstva uslugu pruža specijalizirani udomitelj koji posjeduje potrebna znanja i vještine. Sljedeća vrsta udomiteljstva je hitno udomiteljstvo koje se pruža u slučaju da korisniku radi njegove zaštite i sigurnosti hitno treba privremeni smještaj koji traje sve dok opasnost za korisnikov interes ne prođe ili dok se ne osigura neki drugi oblik skrbi. Situacije na koje se ova vrsta udomiteljstva primjenjuje su kada roditelji napuste dijete, kada je dijete teže zlostavljano ili zanemarivano ili kada su roditelji u nemogućnosti brinuti o djetetu zbog teške bolesti ili smrti. Ovakav hitan oblik udomiteljstva može trajati najviše mjesec dana. Povremenim udomiteljstvom korisniku se pruža usluga privremenog smještaja tijekom pripremanja na stalni smještaj u istu udomiteljsku obitelj. Također, ovaj oblik udomiteljstva koristi se u svrhu kraćeg predaha (praznici, vikend) za djecu sa zdravstvenim ili razvojnim poteškoćama koji žive u udomiteljskoj ili vlastitoj obitelji, pa se upućuju na kratki smještaj u drugu udomiteljsku obitelj. Povremeno udomiteljstvo može neprekidno trajati najdulje tri mjeseca (Čl. 8, stavci 1-4, Zakon o udomiteljstvu).

Prema Zakonu o udomiteljstvu (čl. 13.) udomiteljstvo se dijeli na nesrodničko i srodničko. Nesrodničko udomiteljstvo obavljaju udomitelji koji nisu u krvnom ili rodbinskom srodstvu s djetetom. S druge strane, srodničko udomiteljstvo je udomiteljstvo koje obavljaju udomitelji i članovi udomiteljske obitelji koji su u krvnom ili rodbinskom srodstvu s djetetom, ako je to u skladu s djetetovim najboljim interesom (čl. 14-15).

3.1.1. Uvjeti za obavljanje udomiteljstva

U skladu s člankom 18., udomiteljstvo može obavljati svaka osoba koja je hrvatski državljanin, punoljetna, s prebivalištem u Republici Hrvatskoj, koja je radno sposobna, zdravstveno sposobna s potvrdom liječnika, koja ima završeno minimalno osnovnoškolsko obrazovanje, posjeduje sposobnost za potrebnu brigu i skrb o korisnicima te je sposobna osigurati zaštitu, njegu, odgoj i zadovoljavanje potreba korisnika. Također, ta osoba mora imati riješeno stambeno pitanje te potrebne materijalne uvjete za skrb o korisniku.

S druge strane, temeljem članka 19., udomiteljska ne može biti obitelj u kojoj su poremećeni obiteljski odnosi, u kojoj je udomitelju ili drugom članu obitelji izrečena jedna od mjera obiteljskopravne zaštite i u kojoj su zbog zdravstvenog stanja udomitelja ili drugog člana obitelji najbolji interes i zdravlje korisnika ugroženi.

Zahtjev za obnašanjem dužnosti udomitelja ne mogu podnijeti osobe starije od 60 godina, osim u slučaju srodničkog udomiteljstva i ako je to u djetetovom najboljem interesu. Razlika u godinama između korisnika i udomitelja ne može biti manja od 20 godina ili veća od 50 godina, osim ako je to u skladu s dobrobiti korisnika ili ako se radi o srodničkom udomiteljstvu (Čl. 20.).

Temeljem 22. Članka Zakona o udomiteljstvu, osposobljavanje i edukacija su obavezni za sve udomitelje prije izdavanja dozvole. Kod srodničkog udomiteljstva, udomitelji su obvezni javiti se na osposobljavanje u određenom roku koje odredi CZSS, a tijekom obavljanja udomiteljstva provode se edukacije udomitelja.

3.1.2. Broj i vrste korisnika udomiteljstva

Najviše troje djece može biti smješteno u udomiteljsku obitelj, osim u situacijama kada se udomljavaju braća i sestre, majka s malim djetetom ili ako se provodi povremeno ili hitno udomiteljstvo uz uvjet da udomiteljska obitelj ispunjava potrebne uvjete. Ukoliko se radi o udomiteljskoj obitelji koja skrbi o djetetu s posebnim potrebama ili poteškoćama u razvoju tada samo jedno dijete s težim teškoćama koje treba veću stručnu podršku može biti smješteno u udomiteljsku obitelj. U slučajevima kada je udomitelj samac, samo dvoje djece može biti smješteno pod njegovu skrb, odnosno može se skrbiti samo o jednom djetetu s intelektualnim, tjelesnim, senzoričkim, komunikacijskim ili višestrukim poteškoćama koje treba veću stručnu pomoć (čl.24-25, Zakon o udomiteljstvu).

3.1.3. Izdavanje dozvola za obavljanje udomiteljstva i Udomiteljski ugovor

Osoba koja se želi baviti udomiteljstvom ispunjava obrazac i predaje u CSZZ ovisno o svojem prebivalištu. Nakon zaprimljenog zahtjeva, CZSS provjerava ispunjava li osoba koja je podnijela zahtjev sve uvjete sukladno članku 18. Tim za udomiteljstvo CSZZ-a obavlja stručnu procjenu o ispunjavanju uvjeta te procjenjuje ima li osoba koja je podnijela zahtjev i

članovi njezine obitelji sposobnost za obavljanje udomiteljstva. Prilikom stručne procjene o ispunjavanju uvjeta procjenjuju se motivi osobe i njezine obitelji za obavljanje udomiteljstva, obiteljski odnosi te psihičke i fizičke sposobnosti osobe i članova njezine obitelji. Također se procjenjuju materijalni i stambeni uvjeti obitelji. Nakon provedene stručne procjene, udomitelj i njegov bračni/izvanbračni supružnik ili neki drugi odrasli član obitelji obavezno moraju proći osposobljavanje. Ukoliko uspješno završe osposobljavanje, Centar za udomitelje izdaje potvrdu o izdavanju dozvole za obavljanje udomiteljstva te određuju broj i vrstu korisnika o kojima udomitelji mogu skrbiti. Udomitelji dobivaju dozvolu na trajanje od pet godina i upisuju se u Registar udomitelja (čl. 27-29, Zakon o udomiteljstvu).

Sukladno člancima 34. i 35., nakon izdavanja dozvole i prije smještaja prvog korisnika u udomiteljsku obitelj, udomitelji i Centar za socijalnu skrb sklapaju Udomiteljski ugovor. Ovim ugovorom određuju se međusobna prava i obveze, odnosno uređuju se rok od pet godina na koji je ugovor sklopljen, vrsta udomiteljstva na koju je sklopljen ugovor, vrsta i obujam usluga koje je udomiteljska obitelj dužna osigurati korisnicima, obaveze i prava ugovornih strana, visina naknade za udomljenika i način plaćanja naknade te naknada za udomitelja.

3.1.4. Obaveze i prava udomitelja

Udomiteljska obitelj je obavezna brinuti se o djetetovom stanovanju, prehrani, nabavljati obuču i odjeću, voditi brigu o higijeni, njezi i zdravlju, odgoju, organizaciji slobodnog vremena i prijevoza te nabavci prikladnih igračaka za dijete. Također, udomitelj je dužan osigurati da djetetova prilagodba na novi smještaj i obitelj bude što kraća i da ponašanje članova obitelji bude brižno i toplo. Isto tako, udomitelji su obavezni voditi brigu o djetetovom školovanju i odnosu prema učenju i radu, poticati ga na stjecanje radnih navika te voditi brigu o nabavci školskih potrepština te oprema za sportske i druge aktivnosti. Prilikom zasnivanja udomiteljskog smještaja, CZSS sastavlja individualni plan promjene za dijete te je udomiteljeva dužnost postupati po uputama CZSS-a i u skladu s individualnim planom za dijete. Također, udomitelj mora dokumentirati i voditi evidenciju o većim događajima u djetetovom životu te najmanje dva puta godišnje o tome izvještavati CZSS. Još jedna obaveza udomitelja je omogućiti ostvarivanje odnosa djeteta s vlastitom obitelji u skladu s individualnom planom promjene te pod uvjetom da je to u najboljem interesu djeteta.

Udomitelj ili drugi odrasli član udomiteljske obitelji su također dužni najmanje jednom godišnje pohađati edukacije za udomitelje (Čl. 41 Obiteljskog zakona).

Sukladno članku 42. prava udomitelja uključuju pravo na privatnost i osobno dostojanstvo i integritet, pravo na sve poznate informacije o djetetu i njegovom ranijem obiteljskom životu, pravo na sudjelovanje u sastavljanju individualnog plana promjene i na upućenost u sve ciljeve plana. Također, udomitelj ima pravo na svoju sigurnost i sigurnost svih članova svoje obitelji, na podršku i pomoć u slučaju poteškoća pri prvom dolasku i odlasku djeteta iz udomiteljske obitelji, pravo na redoviti nadzor i potporu u obavljanju udomiteljskih usluga, na osposobljavanja i edukacije vezane uz obavljanje udomiteljstva te na povratnu informaciju i procjenu obavljanja udomiteljske djelatnosti.

3.1.5. Obaveze i prava udomljenika

Korisnik udomiteljstva, odnosno udomljeno dijete ili odrasla osoba, mora, temeljem članka 52., aktivno sudjelovati u ostvarivanju ciljeva i izvršavanju obaveza iz svojeg individualnog plana promjene. Obavezno je poštivati način i pravila obiteljskog života udomiteljske obitelji u koju je smješteno i držati se pravila ponašanja. Ukoliko dođe do konflikta između korisnika i udomitelja oko ispunjavanja svakodnevnih obaveza korisnika, brige o zdravlju ili komunikacije korisnika i udomitelja, korisnik je dužan surađivati s udomiteljem i aktivno pokušati riješiti problem na miran način.

Ovisno o i prikladno svojoj dobi, udomljeno dijete ima pravo na informacije o svim etapama odvajanja od svoje obitelji te o smještaju u udomiteljsku obitelj. Udomljenik ima pravo sudjelovati u donošenju odluka koje se tiču njegovog života, ima pravo dobivati emocionalnu podršku i pomoć te razumijevanje, prihvaćanje, kontinuiranu skrb, ljubav i poštovanje od udomitelja i njegove obitelji. Također, udomljeno dijete ima pravo na odgoj i obrazovanje, na omogućavanje razvijanja svojih vještina i interesa i pomoć u obavljanju svojih školskih obaveza. Prava udomljenika također uključuju mogućnost održavanja odnosa i kontakata sa svojom vlastitom obitelji i bliskim osobama, pravo na privatnost i dostojanstvo, na zaštitu od povreda, zlostavljanja i izrabljivanja te pravo na pritužbu voditelju svog individualnog plana promjene ili timu za udomiteljstvo ako za to osjeti potrebu (čl. 53. Obiteljskog zakona).

3.2. Važnost obitelji za razvoj djece u udomiteljstvu

Djeca koja su izdvojena iz svojih bioloških obitelji često prolaze mukotrpan put od izdvajanja pa do pronalaska prikladnog smještaja u udomiteljsku obitelj te na kraju posvojenja. Uz problematične uvjete iz kojih su ta djeca oduzeta, sam proces izdvajanja, smještaja u udomiteljsku obitelj i prilagodba na novo okruženje ostavljaju trag na djetetovoj psihi, pogotovo ako se radi o starijem djetetu. Stoga je od velike važnosti djetetu osigurati stabilno i sigurno obiteljsko okruženje unutar kojeg su mu dostupni podrška, toplina i ljubav. Na taj način se djetetu omogućavaju najbolji uvjeti za kvalitetan psihofizički rast i razvoj (Jones Harden, 2004.).

U udomiteljskim obiteljima doživljaj roditeljstva i obiteljska dinamika ponešto su različiti od doživljaja roditeljstva biološkoj djeci. Razlog tome je činjenica da mnoga djeca koja se udomljuju nerijetko imaju niz poteškoća, od kroničnih bolesti i problema u ponašanju do loše psihosocijalne prilagodbe koja je posljedica loših odnosa u biološkoj obitelji. Udomiteljima je s takvom djecom ponekad teško uspostaviti kvalitetan odnos te to uvelike utječe kako na razvoj djeteta tako i na zadovoljstvo udomitelja (Brajša-Žganec i sur., 2005.a).

Prema Brajša-Žganec i sur. (2005.b) djetetova prilagodba na udomiteljsku obitelj i kvaliteta iste ovise o djetetovim karakteristikama i prijašnjim iskustvima, karakteristikama udomitelja i udomiteljske obitelji te samim okolnostima u kojima se proces smještaja u udomiteljsku obitelj događa. Stručni timovi za udomiteljstvo veliku važnost pridaju razumijevanju potreba pojedinog djeteta i pronalaženju prikladne udomiteljske obitelji koja će biti u najboljoj mogućnosti zadovoljiti te potrebe.

U Hrvatskoj i svijetu provedena su istraživanja koja su pokazala da djeca koja odrastaju u udomiteljskim obiteljima imaju puno manje problema u ponašanju i emocionalnih poteškoća u odnosu na djecu koja su odrastala u ustanovama socijalne skrbi (Ajduković i Sladović Franz, 2004. prema Brajša-Žganec i sur, 2005.b). Unatoč tome, proces udomiteljstva je složen i odgovarajuća skrb nije uvijek garantirana. Kvaliteta udomiteljske skrbi uvelike ovisi o uspješnosti suradnje sudionika procesa te o njihovim individualnim karakteristikama. Udomitelji moraju biti osjetljivi na djetetove individualne potrebe, biti suosjećajni, emocionalno stabilni s razvijenim komunikacijskim i roditeljskim vještinama te se znati nositi sa stresom. Nakon odluke o obavljanju udomiteljstva, udomiteljska obitelj mora biti spremna

trajno se dodatno educirati o razvoju djece, stjecati dodatna znanja o problemima u ponašanju djece te biti spremna na trajno praćenje i nadzor svog obavljanja udomiteljstva. Također, udomiteljska obitelj u skladu s dobrobiti djeteta mora uvažavati djetetovo podrijetlo, obiteljsko nasljeđe i podržavati održavanje osobnih kontakata s biološkom obitelji (Brajša-Žganec i sur., 2005.b).

4. Posvojenje

U Republici Hrvatskoj posvojenje je uređeno Obiteljskim zakonom. Prema Obiteljskom zakonu (čl.180, stavak 1.) „posvojenje je poseban oblik obiteljskopavnog zbrinjavanja i zaštite djeteta bez odgovarajuće roditeljske skrbi koji se stvara trajni odnos roditelja i djeteta. Posvojenje se može zasnovati samo ako je u skladu s dobrobiti djeteta.“ Posvojenjem roditelji dobivaju pravo na roditeljsku skrb i stvara se neraskidiv odnos srodstva između posvojitelja i njegovih srodnika te posvojenika i njegovih potomaka. (Alinčić i sur., 2006.).

4.1. Potrebni uvjeti za zasnivanje posvojenja

Kako bi se mogao pokrenuti postupak posvojenja, moraju biti ispunjeni određeni uvjeti s obje strane, odnosno od strane posvojitelja i od strane posvojenika.

4.1.1. Potrebni uvjeti za zasnivanje posvojenja na strani posvojenika

Potencijalni posvojenik mora biti mlađi od 18 godina kako bi se moglo zasnovati posvojenje. Dijete čiji identitet i porijeklo su nepoznati može biti posvojeno nakon isteka roka od 3 mjeseca od napuštanja ili rođenja djeteta. Posvojitelj ne može biti brat ili sestra posvojenika te skrbnik ne može posvojiti svojeg štićenika tako dugo dok ga CZSS ne razriješi dužnosti skrbnika. Djeca maloljetnih roditelja ne mogu biti posvojena, osim ako nakon godinu dana od rođenja djeteta ne postoji mogućnost niti vjerojatnost da će o djetetu skrbiti roditelji ili baka i djed ili neki drugi bliži srodnik. Ako se posvaja dijete maloljetnih roditelja onda je potreban njihov pristanak (čl. 181-183 Obiteljskog zakona).

4.1.2. Potrebni uvjeti za zasnivanje posvojenja na strani posvojitelja

Samo osoba starosti najmanje 21.godinu i najmanje 18 godina starija od posvojenika može biti posvojitelj, osim ako postoje valjani razlozi u skladu s djetetovom dobrobiti da posvojitelj bude osoba mlađa od 21. godine. Posvojitelji mogu biti bračni i izvanbračni parovi, jedan bračni ili izvanbračni drug ako je drugi bračni ili izvanbračni drug roditelj ili posvojitelj djeteta te samac, odnosno osoba koja nije u braku ili izvanbračnoj zajednici. Posvojitelj može biti hrvatski državljanin ili u iznimnim situacijama strani državljanin ako je to u najboljem interesu djeteta. Osoba lišena roditeljske skrbi ne može biti posvojitelj. Isto tako, posvojitelj ne može biti osoba lišena poslovne sposobnosti ili čije dosadašnje ponašanje, osobine i način života ukazuju na njezinu nemogućnost da skrbi o posvojeniku (čl. 184-187, Obiteljski zakon).

4.2. Postupak posvojenja

4.2.1. Pokretanje postupka posvojenja

Prethodno pokretanju postupka zasnivanja posvojenja, potencijalni posvojitelji predaju prijavu namjere posvojenja te zahtjev za izdavanje mišljenja o podobnosti⁴ i prikladnosti⁵ za posvojenje CZSS-u ovisno o njihovom prebivalištu. Zahtjevu za izdavanje mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje prilažu se rodni list, vjenčani list za bračne drugove, za izvanbračne drugove potvrda o postojanju izvanbračne zajednice, potvrda o državljanstvu, medicinska potvrda o psihičkom i fizičkom zdravlju, potvrda poslodavca o zaposlenju te dokaz da se ne vodi nikakav kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva ili člana njegovog kućanstva (MSPM, 2017.⁶).

⁴ Odnosi se na pravne pretpostavke na strani posvojitelja

⁵ Odnosi se na fizičke, psihičke i socijalne pretpostavke na strani posvojitelja u odnosu na potrebe i osobine djeteta

⁶ <http://www.mspm.hr/djelokrug-aktivnosti/podrska-obitelji/posvojenje/258>

4.2.2. Mišljenje o podobnosti i prikladnosti potencijalnih posvojitelja

Mišljenje o podobnosti i prikladnosti za posvojenje provodi i izdaje CZSS po mjestu prebivališta potencijalnog posvojitelja. Prema Pravilniku o elementima koji se odnose na podobnost i prikladnost za posvojenje, sadržaju stručnog mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje, metodama utvrđivanja podobnosti i prikladnosti, sadržaju izvješća o djetetu, vođenju registra o potencijalnim posvojiteljima te načinu vođenju registra o posvojenjima (u daljnjem tekstu Pravilnik) stručno mišljenje izrađuje se u pisanom obliku i sadrži podatke o identitetu potencijalnih posvojitelja, podatke o podobnosti i prikladnosti za posvajanje, podatke o obiteljskoj anamnezi uključujući obiteljske odnose, stavove i očekivanja članova obitelji o posvojenju, hobije, interese i tome slično. Također sadrži i podatke o zdravstvenom stanju i povijesti bolesti, podatke o stambenom i materijalnom pitanju potencijalnih posvojitelja, motive za posvojenje te roditeljske kompetencije potencijalnih posvojitelja u odnosu na osobine i potrebe posvojenika (čl. 3. Pravilnika).

Temeljem članaka 7. i 8. Pravilnika, podobnost i prikladnost posvojitelja utvrđuju socijalni radnik i psiholog. Socijalni radnik podobnost i prikladnost utvrđuje kroz intervju s podnositeljima zahtjeva, individualno i zajednički, sveobuhvatnu obiteljsku procjenu i procjenu roditeljskih sposobnosti potencijalnih posvojitelja, kroz razgovor s obitelji i bližim srodnicima te kroz posjetu domu potencijalnih posvojitelja.

Psiholog, sukladno članku 8. Pravilnika, podobnost i prikladnost utvrđuje intervjuom pojedinačno i zajednički, provođenjem testiranja potencijalnih posvojitelja uz obavezno korištenje jednog kliničkog psihološkog testa i dva upitnika za ispitivanje emocija i stavova te posjetom domu potencijalnih posvojitelja. Ukoliko se pokaže da su potencijalni posvojitelji zadovoljili zakonske uvjete za posvajanje, dužni su sudjelovati u programu stručne pripreme za posvojenje.

Prema članku 11. Pravilnika, nakon provedene stručne pripreme i provedene stručne procjene, centar za socijalnu skrb će u roku od 6 mjeseci od zaprimljenog zahtjeva dati mišljenje o podobnosti i prikladnosti za posvojenje. Osam dana nakon zaprimljenog pozitivnog mišljenja o podobnosti i prikladnosti, potencijalni posvojitelji se upisuju u Registar potencijalnih posvojitelja.

4.2.3. Zasnivanje posvojenja i stručna pomoć i potpora nakon zasnivanja posvojenja

Centar za socijalnu skrb u nadležnosti prema prebivalištu djeteta je dužan u skladu s člankom 211. Obiteljskog zakona, u registru potencijalnih posvojitelja izabrati najprikladnije posvojitelje za određeno dijete. Pritom uzima u obzir osobine i potrebe svakog pojedinog djeteta te stručno mišljenje CZSS o potencijalnim posvojiteljima.

Nakon odabira najprikladnijih posvojitelja, CZSS je dužan u suradnji s udomiteljima ili ustanovom socijalne skrbi u kojoj je dijete na smještaju pripremiti dijete na posvojenje te osigurati osobni kontakt između djeteta i najprikladnijeg posvojitelja kako bi se uvjerilo da je odabrani posvojitelj u najboljem interesu za dijete (čl. 212, Obiteljski zakon).

Sukladno člancima 213-215 (Obiteljski zakon), posvojenje je zasnovano kada Matični centar za socijalnu skrb posvojenika donese Rješenje o posvojenju koje sadrži osobne podatke posvojenika i posvojitelja, eventualne promjene osobnih podataka posvojenika (ime, prezime) te ako je to potrebno i u skladu s dobrobiti djeteta, novi osobni identifikacijski broj posvojenika koji se upisuje u Maticu rođenih.

Ukoliko potencijalni posvojitelji žele podnijeti žalbu na rješenje o posvojenju, to mogu učiniti u roku od osam dana (čl. 214, Obiteljski zakon).

Temeljem članka 216 (Obiteljski zakon), nakon zasnivanja posvojenja, CZSS je posvojitelju i posvojeniku dužan pružiti stručnu pomoć i savjetovanje te pratiti prilagodbu djeteta na novu obitelj te nakon šest mjeseci sastaviti izvješće o uspješnosti prilagodbe.

4.3. Međunarodno posvojenje

Često potencijalni posvojitelji odluče da žele posvojiti dijete iz inozemstva. Pošto u Republici Hrvatskoj ne postoji ovlaštena agencija za posredovanje pri međunarodnom posvojenju, proces posvojenja iz inozemstva je malo drugačiji. Topčić-Rosenberg (2015.) procjenjuje da se godišnje posvoji 45 000 djece postupkom međunarodnog posvojenja.

4.3.1. Međunarodna konvencija o posvojenju i propisi koji određuju međudržavno posvojenje u RH

Prilikom razmatranja posvojenja djeteta iz druge države, važno je uzeti u obzir je li država podrijetla djeteta ugovorna stranka Konvencije o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem (Hag, 1993.) jer se procedure između države koja je ugovorna stranka Konvencije i države koja nije uvelike razlikuju. Prema Zakonu o potvrđivanju Konvencije o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem (NN 5/2013) konvencijom se osigurava da se međunarodno posvojenje provodi u skladu s dobrobiti djeteta i uspostavljaju se internacionalni standardi za postupanje i suradnju među državama koje su ugovorne stranke. Također, sprječava otmicu, krijumčarenje i trgovinu djecom te osigurava priznanje posvojenja u svim državama ugovornicama. Ova konvencija do sad ima 95 država potpisnica, a u Republici Hrvatskoj je na snazi od 1. travnja 2014 (Topčić-Rosenberg, 2015.).

Međudržavno posvojenje u Republici Hrvatskoj određuju propisi, a to su Obiteljski zakon, Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima, Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem i Pravilnik o elementima koji se odnose na podobnost i prikladnost za posvojenje, sadržaju stručnog mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje, metodama utvrđivanja podobnosti i prikladnosti, sadržaju izvješća o djetetu, vođenju registra o potencijalnim posvojiteljima te načinu vođenja registra o posvojenjima (Topčić-Rosenberg, 2015.).

4.3.2. Postupak posvojenja iz inozemstva

Prvi koraci postupka međudržavnog posvojenja su isti kao i kod posvojenja unutar Republike Hrvatske. Potencijalni posvojitelji predaju zahtjev za stručnim mišljenjem o podobnosti i prikladnosti te izražavaju namjeru posvojenja. Također, neovisno iz koje države se posvaja ili ako se posvaja iz inozemstva, svi potencijalni posvojitelji moraju biti upisani u Registar potencijalnih posvojitelja. Za posvojenje iz inozemstva je također obavezna priprema i edukacija posvojitelja. Prilikom odabira države iz koje se želi posvojiti, potencijalni posvojitelji sami istražuju propise, zakone i kriterije željene države. Također, važno je provjeriti je li država iz koje se želi posvojiti ugovorna stranka Haške konvencije. Zakonski okviri, propisi i kriteriji razlikuju se od države do države, odnosno kriteriji za dob potencijalnih posvojitelja, bračni i financijski status, seksualna orijentacija i drugi. Isto tako, države mogu imati određene kriterije i za djecu koja se posvajaju izvan države, a to mogu biti dob, etničko podrijetlo ili zdravstveno, odnosno razvojno stanje. Usto, država može propisati i druge obveze kao što su naknada troškova međunarodnog posvojenja, broj posjeta potencijalnih posvojitelja ili obavezno vremensko razdoblje boravka u državi podrijetla djeteta. Na primjer, u Poljskoj, koja je potpisnica Haške konvencije, prednost imaju katoličke obitelji, bračni parovi i samci te osobe do 40 godina starije od djeteta. Također, propisana je obveza praćenja nakon posvojenja te su obavezna pet izvještaja u dvije godine (Topčić-Rosenberg, 2015.).

Prema Topčić-Rosenberg (2015.), ako se potencijalni posvojitelji odluče na posvojenje iz jedne od država potpisnica Haške konvencije, tada Središnjem tijelu za provedbu Konvencije, odnosno u Republici Hrvatskoj Ministarstvu socijalne politike i mladih (u daljnjem tekstu MSPM), predaju zahtjev za međudržavno posvojenje. MSPM je dužno kontaktirati Središnje tijelo države iz koje dijete potječe te pribaviti sve informacije o suradnji s dotičnom državom.

Ukoliko se potencijalni posvojitelji odluče za posvojenje iz neke od država koje nisu potpisnice Haške konvencije, nakon pribavljenog stručnog mišljenja od strane CZSS samostalno se obraćaju nadležnom tijelu za međunarodno posvojenje države koju su odabrali (Topčić-Rosenberg, 2015.).

Mnoge države pri postupku međunarodnog posvojenje očekuju da će potencijalni posvojitelji imati pripremljen dosje. Dosje se sastoji od svih dokumenata koje su potencijalni posvojitelji već predali za potrebe stručnog mišljenja o prikladnosti i podobnosti, ali prevedenih na jezik države iz koje se želi posvojiti. Prijevod se mora napraviti od strane sudskog tumača te ti dokumenti moraju biti legalizirani za međunarodno korištenje od strane Općinskog suda. Neki od dokumenata koje dosje mora sadržati su potvrda liječnika o zdravstvenom stanju potencijalnih posvojitelja, potvrde o financijskom stanju i primanjima od banke i poslodavca, potvrda o bračnom statusu, potvrde o zaposlenju, potvrde o nekažnjavanju, preslike putovnica potencijalnih posvojitelja, fotografije potencijalnih posvojitelja i njihovih kućnih ljubimaca, uže i šire obitelji te prostora u kojem stanuju. Također, dosje mora sadržavati mišljenje CZSS o podobnosti i prikladnosti te eventualna pisma preporuke od članova obitelji, prijatelja, poslodavca ili drugih osoba iz života potencijalnih posvojitelja (Topčić-Rosenberg, 2015.).

Nakon predanog dosjea i kada su potencijalni posvojitelji odabrani kao posvojitelji određenog djeteta, nadležne službe iz države podrijetla djeteta moraju poslati sve informacije o djetetu koje su dostupne. Te informacije uključuju fotografije djeteta, izvještaj o zdravstvenom i razvojnom stanju te podatke o biološkoj obitelji djeteta. Potencijalnih posvojiteljima se preporučuje savjetovati se s pedijatrom i razvojnim stručnjakom glede analize primljenih informacija o djetetu (Topčić-Rosenberg, 2015.).

Prema Topčić-Rosenberg (2015.), ukoliko se obje strane usuglase da je postupak posvojenja moguće nastaviti, omogućuje se upoznavanje potencijalnih posvojitelja s djetetom. U nekim državama kao što su neke južnoafričke države, upoznavanje s djetetom je moguće odmah po dolasku u državu, a u nekim država istočne Europe potencijalni posvojitelji moraju prvo ispuniti dio procedure posvojenja.

4.3.3. Formaliziranje međunarodnog posvojenja i prava koja proistječu iz međunarodnog posvojenja

Pri finaliziranju postupka međudržavnog posvojenja iz države potpisnice Haške konvencije, Središnje tijelo dotične države izdaje potvrdu sukladno članku 23. Konvencije koja potvrđuje da se postupak posvojenja proveo u skladu s Konvencijom. Ova potvrda omogućuje da se posvojenje priznaje u svim državama potpisnicama Konvencije. Prilikom završetka postupka posvojenja iz države koja nije potpisnica Haške konvencije, posvojitelji Općinskom sudu moraju predati zahtjev za priznanjem strane odluke. Nakon donesene važeće Odluke o posvojenju, dijete se može upisati u matične knjige Republike Hrvatske, čime dobiva OIB⁷ i hrvatsko državljanstvo. Dužnost posvojitelja je obavijestiti Centar za socijalnu skrb i Ministarstvo socijalne politike i mladih (kod posvojenja iz nekonvencijskih država) o zasnovanom međunarodnom posvojenju (Topčić-Rosenberg, 2015.).

Prema Topčić-Rosenberg (2015.), učinci međunarodnog posvojenja su isti kao i učinci posvojenja unutar Republike Hrvatske te posvojitelji dobivaju jednaka prava i obveze kao i drugi posvojitelji iz republike Hrvatske.

5. Iskustva i potrebe posvojiteljskih obitelji

ADOPTA – udruga za potporu posvajanju je 2014. godine provela istraživanje na temu Problemi i potrebe posvojiteljskih obitelji tijekom procesa prilagodbe i integracije posvojene djece u obitelj, odgojno-obrazovne institucije i okolinu. Prilikom provođenja istraživanja autori Kralj, S. i sur. prikupili su informacije o teškoćama i problemima posvojiteljskih obitelji iz Republike Hrvatske te o specifičnim poteškoćama s kojima se suočavaju posvojenici i posvojitelji, a koje ne mogu biti riješene bez pomoći nadležnih institucija i stručnjaka. Informacije su se prikupljale od ukupno 46 posvojitelja, od čega su sudjelovali 42 žene i 4 muškarca. Istraživanje se provelo u dvije faze, prva faza se sastojala od dubinskih intervjua i fokusnih grupa, a druga faza od upitnika. Rezultati ovog istraživanja pokazali su da postoje problematična područja koja su nedovoljno uređena trenutnim zakonskim propisima te da postoji određeni diskontinuitet u provođenju posvojenja od strane nadležnih institucija

⁷ Osobni identifikacijski broj

socijalne skrbi. Rezultati ovog istraživanja pokazali su manjak propisanih standarda pri provođenju posvojenja, odnosno ukazali su na nejasne korake postupka posvojenja i na neodređenost odgovornosti pojedinih ustanova u postupku te na manjak propisanih rokova za postupanja nadležnih institucija. Također, pokazalo se da su stručni radnici za socijalnu skrb premalo educirani na područjima posvojenja te isto tako, ukazali su se problemi nedovoljne edukacije potencijalnih posvojitelja. Potencijalni posvojitelji često su prepušteni sami sebi i sami se pripremaju za izazove postupka posvojenja čitanjem literature, često i na stranim jezicima. Isto tako, ovo istraživanje je ukazalo na problem dostavljanja nepotpunih informacija o djetetu potencijalnim posvojiteljima te manjak savjetovanja i pojašnjenja vezanih uz eventualne razvojne poteškoće djeteta koje se posvaja. U trenutku provedbe ovog istraživanja u Hrvatskoj nije bilo službeno propisanih edukacija na temu pripreme i prilagodbe na proces posvojenja organiziranih od strane države, već su se posvojitelji većim dijelom snalazili sami pomoću literature ili su se okretali edukacijama koje su organizirale neformalne organizacije kao što je primjerice ADOPTA. Također je važno spomenuti da navedene neslužbene edukacije nisu bile dostupne svim potencijalnim posvojiteljima što radi udaljenosti što radi manjka informacija. Također, tijekom istog razdoblja nije postojala kontinuirana i organizirana potpora posvojiteljima nakon zasnivanja posvojenja, odnosno od strane države nije bila osigurana podrška koja bi olakšala proces prilagodbe te pomogla u otklanjanju eventualnih problema tijekom procesa prilagodbe.

Rezultati ovog istraživanja (Kralj i sur., 2014.) pokazali su da ispitanici smatraju kako socijalni radnici nisu dovoljno educirani na području posvojenja te da postoji potreba za specijaliziranim socijalnim radnicima koji se bave isključivo ili pretežito procesima posvojenja. Prema jednom od ispitanika: „...osoba koja je radila u centru je bila zadnja osoba s kojom smo mogli razgovarati.“ (Kralj i sur., 2014., str.18). Ova izjava ukazuje na nezadovoljstvo potencijalnih posvojitelja količinom informacija kojom djelatnici centra raspolažu.

Također, ranije spomenuto istraživanje je pokazalo da su ispitanici jako nezadovoljni trajanjem proces posvojenja te smatraju da se proces bespotrebno odugovlači često radi papirologije, ali najčešće radi manjka propisanih rokova za odrađivanje procesa posvojenja. Manjak rokova rezultira predugim čekanjima na odluku Ministarstva te time dijete provede nepotrebno dodatno vrijeme unutar institucije ili udomiteljske obitelji (Kralj i sur., 2014.).

Isto tako, prema ovom istraživanju, (Kralj i sur., 2014.) ispitanici su se požalili na primitak nepotpunih informacija od strane Centra za socijalnu skrb. Tako primjerice jedni posvojitelji nisu dobili nikakvu informaciju o djetetovom poremećaju ponašanja i ADHD-u. Ispitanici su naglasili važnost primitka potpunih informacija, pogotovo potpunih medicinskih anamneza što je od velike važnosti u slučaju budućih zdravstvenih problema.

ZAKLJUČAK

Obitelj i obiteljsko funkcioniranje je jedan od najvažnijih faktora u kvalitetnom dječjem razvoju. Unatoč tome, nije svako obiteljsko okruženje pozitivno i ispunjeno ljubavlju već ponekad imamo obitelji koje su pune nesklada što zbog jednog problematičnog člana obitelji što zbog kompletno poremećenih obiteljskih odnosa. Dužnost Centara za socijalnu skrb je procijeniti je li obiteljsko okruženje prikladno za dijete i da li je u skladu s djetetovom dobrobiti. Ukoliko Centar za socijalnu skrb procijeni da se dijete mora izdvojiti iz svoje vlastite obitelji, njihova je dužnost dijete smjestiti u najbolji mogući smještaj koji je u skladu s djetetovom dobrobiti i može mu pružiti potrebne uvjete za rast i razvoj. Djeca koja su smještena u udomiteljske obitelji često dolaze s poteškoćama u ponašanju, razvojnim poremećajima i traumama koje su rezultat ranijeg obiteljskog okruženja ili čak i produkt samog procesa smještanja u udomiteljsku skrb. Takva djeca se teško prilagođavaju na novo obiteljsko okruženje te teško uspostavljaju odnose s udomiteljima. U takvim situacijama, uloga udomitelja je jako važna kako bi se djetetu olakšao proces prilagodbe te mu se omogućili kvalitetni uvjeti za razvoj. Dužnosti udomitelja uključuju brigu o osnovnim potrebama djeteta te pružanje topline, brige i ljubavi. Kod posvojiteljskih obitelji, posvojitelji se često žale na manjak standarda u procesu posvojenja od strane nadležnih službi te na manjak propisanih rokova određenih za procese posvojenja. Također, potencijalni posvojitelji nemaju službeno propisane edukacije kroz koje bi se pripremili na procese posvojenja te prilagodbe nakon zasnivanja posvojenja.

Autorica ovog rada zaključuje da bi se procesi udomljavanja i posvajanja djece trebali ubrzati kako bi se boravak djeteta u privremenoj skrbi smanjio i smatra da bi se socijalni radnici i djelatnici Centara za socijalnu skrb trebali bolje educirati u temama posvojenja i nadležnosti različitih institucija koje sudjeluju u procesu posvojenja. Isto tako, autorica smatra da bi se trebali odrediti specifični rokovi unutar kojih se određena dokumentacija treba procesuirati ili unutar kojih moraju biti donesene odluke nadležnih ustanova.

LITERATURA

Ajduković, M., Sladović Franc, B., Kregar, K. (2005.). Razlozi izdvajanja i obilježja života u primarnoj obitelji djece u javnoj skrbi. *Dijete i društvo*, 7(2), 328-354

Alinčić, M. i sur., (2006.) *Obiteljsko pravo*. Zagreb : Narodne novine

Brajša-Žganec, A., Kuterovac Jagodić, G., Škrabić Aničić, I. (2005.a). *Funkcioniranje obitelji i važnost obitelji za razvoj djece u udomiteljstvu. Udomiteljstvo: skrb o djeci izvan vlastite obitelji*. Zagreb: UISP – Udruga za inicijative u socijalnoj politici

Brajša-Žganec, A., Keresteš, G., Kuterovac Jagodić, G., Šumelj, Đ., Žic Grgat, B. (2005.b). *Potrebe i uloge djece, udomiteljske obitelji i biološke obitelji te stručnjaka u procesu udomljenja. Udomiteljstvo: skrb o djeci izvan vlastite obitelji*. Zagreb: UISP – Udruga za inicijative u socijalnoj politici

Jones Harden, B. (2004.). Safety and Stability for Foster Children: A Developmental Perspective. *The Future of Children*, Vol 14, 1 https://www.princeton.edu/futureofchildren/publications/docs/14_01_01.pdf (preuzeto: 3.9.2017.)

Konvencija o pravima djeteta (2001) Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.

Konvencija o zaštiti djece i suradnji u vezi s međudržavnim posvojenjem (2013.). Narodne novine 5/2013

Kralj, S., Modić-Stanke, K., Topčić-Rosenberg, D. (2014.). *Problemi i potrebe posvojiteljskih obitelji tijekom procesa prilagodbe i integracije posvojene djece u obitelji, odgojno-obrazovne institucije i okolinu*. Zagreb: ADOPTA – udruga za potporu posvajanju. (http://www.adopta.hr/images/ADOPTA_istrazivanje.pdf, preuzeto: 13.8.2017.)

Obiteljski zakon (2015.). Narodne novine 103/15

Pravilnik o elementima koji se odnose na podobnost i prikladnost za posvojenje, sadržaju stručnog mišljenja o podobnosti i prikladnosti za posvojenje, metodama utvrđivanja podobnosti i prikladnosti, sadržaju izvješća o djetetu, vođenju registra o potencijalnim posvojiteljima te načinu vođenja registra o posvojenjima (2014.). Narodne novine 106/2014

Selak Živković, A. (2005.). Izgradnja novog modela udomiteljstva u Hrvatskoj. *Dijete i društvo = Child and society : časopis za promicanje prava djeteta*, 7(2), 446-451

Topčić-Rosenberg, D. (2015.). *Želim posvojiti dijete iz druge države. A što sada?: Adoptin vodič kroz međunarodno posvojenje*. Zagreb: ADOPTA – udruga za potporu posvajanju. (http://adopta.hr/images/adoptateka/medjudrzavno-posvojenje_brosura.pdf, preuzeto: 13.8.2017.)

Ustav Republike Hrvatske Narodne novine 73/97, 27/01, 59/01 i 82/01

Zakon o socijalnoj skrbi (2017.). Narodne novine 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17

Zakon o udomiteljstvu (2012.). Narodne novine 90/11, 78/12

Žic Grgat, B. i Jelavić, M. (2005.). Institucionalna skrb o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi i perspektive razvoja skrbi o djeci izvan obitelji. *Dijete i društvo = Child and society : časopis za promicanje prava djeteta*, 7(2), 297-325

Žižak, A. (2009.). *Udomiteljstvo djece u Hrvatskoj – analiza stanja i prijedlog smjernica*. Zagreb: UNICEF Ured za Hrvatsku. (http://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/Publikacija_udomiteljstvo_djece.pdf, preuzeto: 27.8.2017.)

Internetski izvori:

Adopta - udruga za potporu posvajanju na adresi <http://www.adopta.hr/potencijalni-posvojitelji/postupak-posvojenja.html> (preuzeto: 13.8.2017.)

Centar za socijalnu skrb Zagreb na adresi <http://www.czss-zagreb.hr/posvojenje> (preuzeto: 13.8.2017.)

Dječji dom Zagreb na adresi <http://domzadjecu.hr/wp/hr/djelatnosti> (preuzeto: 27.8.2017.)

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku na adresi <http://www.mspm.hr/djelokrug-aktivnosti/podrska-obitelji/posvojenje/258> (preuzeto: 13.8.2017.)

Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku na adresi <http://www.mspm.hr/djelokrug-aktivnosti/podrska-obitelji/udomiteljstvo/257> (preuzeto: 13.8.2017.)

Središnji državni portal na adresi <https://gov.hr/moja-uprava/obitelj-i-zivot/roditeljstvo/posvojenje/530> (preuzeto: 25.8.2017.)

Zakon.hr – pročišćeni tekstovi zakona na adresi <https://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon> (preuzeto: 13.8.2017.)

BIOGRAFIJA

Izidora Horvat rođena je 11. listopada 1993. godine u Čakovcu. Živi u Donjem Kraljevcu gdje je pohađala DV „Ftiček“ i kasnije OŠ Donji Kraljevec. Nakon završene osnovne škole upisuje jezični smjer Gimnazije Josipa Slavenskog u Čakovcu. Nakon završene srednje škole upisuje studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Tijekom boravka u Rijeci godinu dana volontira u riječkoj podružnici Dječjeg doma „Ivana Brlić-Mažuranić“ iz Lovrana. Nakon završene dvije godine studija iz privatnih razloga mora napustiti studij u Rijeci te 2014. godine upisuje redoviti studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Čakovcu, Sveučilišta u Zagrebu.

IZJAVA

o odobrenju za pohranu i objavu ocjenskog rada

kojom ja _____, OIB: _____, student Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao autor ocjenskog rada pod naslovom: Udomiteljske i adoptivne obitelji, dajem odobrenje da se, bez naknade, trajno pohrani moj ocjenski rad u javno dostupnom digitalnom repozitoriju ustanove Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta te u javnoj internetskoj bazi radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, sukladno obvezi iz odredbe članka 83. stavka 11. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).

Potvrđujem da je za pohranu dostavljena završna verzija obranjenog i dovršenog ocjenskog rada. Ovom izjavom, kao autor ocjenskog rada dajem odobrenje i da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim:

a) široj javnosti

b) studentima i djelatnicima ustanove

c) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

**Zaokružite jednu opciju. Molimo Vas da zaokružite opciju a) ako nemate posebnih razloga za ograničavanje dostupnosti svog rada.*

Vrsta rada: a) završni rad preddiplomskog studija

b) diplomski rad

Mentor/ica ocjenskog rada: _____

Naziv studija: _____

Odsjek _____

Datum obrane: _____

Članovi povjerenstva: 1. _____

2. _____

3. _____

Adresa elektroničke pošte za kontakt: _____

U Čakovcu, _____

(vlastoručni potpis studenta)

Ja, Izidora Horvat, izjavljujem da sam ovaj završni rad na temu Udomiteljskih i adoptivnih obitelji izradila samostalno uz vlastito znanje, pomoć stručne literature i uz pomoć svoje mentorice.

Potpis: